

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

22 de Compensationibus.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

facit nouatio vt si creditor stipulatus fuerit a te pœnam. si ad diem promissam pecunia soluta non fuerit, nouatione facta non committatur stipulatio, l. si creditor, 15. de nouatio. in P. 5. Si in mora promissor esset quo minus daret, & tutum creditor stipuletur, definit nouatione periculum ad promissor in pertinere, quasi mora purgata, l. si Stichum, 8. §. L. quoniam, 4. §. vnde Marcellus, l. si rem aliquam, 31. de noua. P. dummodo tempore nouationis res superesset: quia ceterum tunc obligatio facta. & per eam mora purgata. Marcia l. qui decem, 7. 2. §. si cum mihi, §. seq. de solutio. in P. Imo & de mortuo, post moram nouatio, si actum ita fit, fieri potest, l. si seruum, 91. §. final. de verborum obligat. libr. 4. 5. P. tit. 11.

De Nouatione per Litis contestationem facta. Cap. 21.

- 1 Nouatio litis contestatione quomodo fiat.
2 Actiones plures quando se mutuo impediunt, & tolluntur contestatione.

Nouatio que fit per litem contestatam, le. delegare, 11. de nouat. in P. potest esse voluntaria, & necessaria, vt supra nominamus, ex gl. fin. l. 1. de iud. C. Nouatur itaq; vel tollitur hoc modo obligatio vel actio, si res semel in iudicium deducta sit, & vel cum alio actum est vel ab alio, l. solutio, 23. de solut. in P. si pro parte, de in rem vers. vel alia actione, quam ex prior obligatione. Interdum tamen pluribus actionibus etiam simul experiri receptum est, vt si ex vno delicto plures nascantur, in quantum vna alia plus continet. Hermog. in l. cum ex vno, 31. de actio. & oblig. P. nisi lex vna tantum vt iubeat, l. quoties sex, 40. de actio. Ita nunquam in penalibus actionibus, de eadem pecunia concurrentibus, alia aliam consumit, l. inquam, 59. de act. P. Nisi in exactione: quia tunc in quantum exigi potest per secundam actionem, ex eodem facto post primam, in tantum dabitur, l. 1. vi bonorum rapti. P. l. qui seruus, & dicta l. cum ex vno, de actio. Et si plura delicta in vna re concurrant, & cum illa plures concurrant actiones, sed vna tantum vtendum est, l. plura delicta, 52. de act. Cum autem ob diuersa negotia diuersi vimur actionibus, litem contestatio vnus alteram non tollit, leg. fundum Cornelianum, §. 1. de noua. P. nec impediunt se in exactione vel peritione, l. inquam, de priuat. delict. Quando etiam ciuilibus & riminalis pro re familiari competunt, vna post aliam intentari potest, l. 1. quando civil. act. criminal. pra. ud. l. 9. C. tit. 3. Sic electio hypothecaria actione, aduersus debitorem, pignore non sufficiente ad solutionem integri debiti, potest redire creditor ad personalem, vt rel. quam consequatur, l. aduersus 10. de actio. l. 4. C. tit. 10. l. creditor qui non rationem, de r. credi. in P. l. si pro mutua, C. si cert. per. l. si de iure domi imper. an. leg. quod si ius de distract. pig. P. cum sim. In his itaque in quibus variatio est actio quam permittit, electio vnus, ad aliam redire, post contestationem, iure regulari non impedit: ac in quibus electio facienda de ex pluribus, litem contestatio in vna aliam excludit, tollit & nouat necessario. Si creditor hereditatis, qui obligationem paratam que habet actionem contra heredes testatoris, qui vendiderint hereditatem, experitur contra emtorem hereditatis, & illi defenderint, tacite facta nouatio videtur, nec agere potest contra heredes, leg. 2. C. de pall. re. l. solutio, 23. de solut. P. veluti cum alius pro reo iudicium suscepit, l. si ut certo, §. si ad nos, §. l. alter utroque comma. lib. 13. P. tit. 16. Quemadmodum etiam cum duo aduersum eundem experiri possunt pro vna re, duobus simul commodata: si enim commodatis duo rei debendi sunt, & si alter conuentus praestiterit, liberabit alterum: atque ambobus quidem competit furti actio, sed altero agente, alterius actio contra furem tollitur, l. si quis furti, ultimus. 112. de verb. oblig. Item si quis stipulatus fuerit alternatiue, aut Titium, aut Sempronium, quem voluerim: petio vno, ad alterum actio praestabitur.

De Compensationibus. Cap. 22.

Lib. 16. P. tit. 2. Lib. 4. C. tit. 31.

- 1 Compensatio tollit actionem.
2 Compensatio quid.
Disting. eod.
3 Et 2. Compensari qua res possunt.
4 Et qua non.
5 Compensatio non fit cum inuito speciei & pecunia.
6 Quando obicit potest reipublica.
7 Compensatio non obicitur a de, officario creditoris: iniuste passif-

fore damnato ex re iudicata: alternatiua promissionis creditoris: in criminibus publicis, eod.

- 8 Compensatio quibus, & a quibus obicitur.
9 Compensationis faciende forma.
10 Compensatio vbi, & quando opponi potest.
Compensatio in Gallia in iudicio non opponitur sine literis regis, eod.
11 Compensationes quare inueniuntur.

Quemadmodum tamen superioribus exceptionibus, sic & compensatione vnusquisque creditorem suum, eundemque debitorem petentem submouet, si paratus est creditori compensare, l. 2. de compensat. in P. Compensatio tamen aequalitatis, vel aequalis ponderis retributio, quoniam: & vt cum Modestino loquar, est debiti & crediti inter se contributio, l. 1. de compensat. Ideoque propter illam aequalitatem dicitur solutio, l. vel permutatio, de liberal. caus. l. si debitor, qui petitor in pignor. hab. Lampruius, extrat. hab. P. duplex, naturalis & ciuilis, pro eo quod debetur naturaliter, l. etiam 7. de compens. P. vel ciuilitur, vel vtroque iure competens. Item alia est, qua fit ipso iure, ad impediendum cursum vsurarum: vt si debeat centum aureos cum vsuris, tu mihi quinquaginta sine fenore, vsque ad concurrentem summam fit compensatio, l. cum alter alteri, 11. §. l. idem curvis, 1. de compensat. P. l. si constat, 4. §. l. etiam si. C. eod. tit. l. §. in alia, §. in bona fide, §. §. pen. de actio. Vel quando compensatur negligentia cum negligentia, qua habet par damnum, l. si ambo, 10. de compens. P. vt & in delictis priuatis, qua compensatione pari modo iure ipso tolluntur, l. viro & vxore, solu. mar. P. C. 19. in Summa, de compensat. l. si duo, de dolo. Alia est, qua non fit, nisi opponatur. Res itaque, qua veniunt in compensationem, erunt qua ex quacunque ciuili vel naturali obligatione debentur ex contractu, vel ex maleficio, vel quasi ciuilitur actum fit, l. si ambo, §. 1. de compens. P. vide qua dixi supra in dolo c. 13. ea constitutus, de penis. Naturale tamen & ciuile debitum compensari poterunt, si modo exceptione perimi non possint, l. quacunque, 14. de compensat. P. videlicet si lex exceptionem peremptoriam non tribuat, vt accidit in Macedoniano ienatuseconsulto, in quo ratio naturalis, ne detur occasio delinquendi, & infidiarum in parem, perimit exceptione actionem, l. 1. ad senat. Maced. P. Naturale autem debitum, & compensationem habet quia solutum non reperitur, l. natur. alter, de condit. indeb. l. naturalis, 9. de act. P. l. de iussu §. 1. de fideiuss. P. et si peti non possit, l. siater a fraude, de cond. ind. in P. In summa in compensationem etiam inuito altero veniunt tantum qua debita sunt, d. l. quacunque. Et l. neque scriptura, 1. 6. C. eod. tit. aliquo iure nobis, pure, sine conditione, vel dilatione diei, ex obligatione pendente, l. quod in diem, §. si cum militi, 16. §. 1. de compensat. liquida vtrinque, l. final. Cod. de compensat. Quae pondere, numero aut mensura mensurari possunt, leg. si constat, 4. Cod. eod. vel in specie generaliter promissa sunt, vt equus, seruus, &c. gl. in l. si. C. de compensat. l. 1. §. item si cum me, si pars heredit. per. l. qui non militabat, de hered. insti. in P. l. vnum ex familia §. sed si vno, de leg. 2. Demuntur tamen a compensatione, 4 primum, vt eius, quod non ei debetur qui conuenitur, sed alii, compensatio fieri non possit, l. eius 9. de compens. C. l. pen. eo. tit. in P. id est creditor compensare non cogitur, quod alii, quam debitori suo debet: quamuis creditor eius pro eo qui conuenitur ob debitum proprium velit compensare, l. in rem, 18. §. 1. Et l. si cum militi, 16. de compens. P. Qui tamen cessum habet debitum, & ita procurator in rem suam fit factus, re de obicit compensationem, d. l. in rem. Item fideiussor si sibi debeatur, vel reo principali, l. si quid, §. de compens. P. & socius, si debeatur socio, l. si duo, de duobus reo, & filiusfam. conuentus, si debeat creditor patri suo, & ratum habiturum, teneat patrem, l. si cum filio, §. §. 1. de co. enfa. P.

2. Non tamen admittitur altero inuito compensatio debiti quantitatis, cum de bito ex altera parte speciei, vel pecuniae loco speciei debitor: contra si voluerit vterque, l. si conuenit, de pigno. actio. P. l. si ex ea pecunia, de rei vmda. l. non fortem, §. si cum rem, de condit. indeb. §. 1. Reipublicae tamen debitorum, eius debitor obicere potest compensationem, si neque ex calendario, neque ex vectigalibus, l. 3. de compensat. C. l. amueris. C. de vectigal. neque ex frumentum vel olei publici pecunia, neque alimentorum, neque eius qui statutus sumtibus seruit, d. l. 3. §. l. 1. C. de compensat. neque fideicommissi ciuitatis debitor quis sit, dicta l. 3. Ob negotium copiat in expeditionis tempore mandatum, curator damnatus pecuniam cum sibi debito non compensat, l. Papius, l. ob negotium, 20. de compensat. P. Item emensa silico pretium debitorum, cum

fibi debito per fiseum non compensat, quamuis extra fiseum in aliis diuersum verius sit. *l. si ex venditione. 7. C. de compensat.* Neque etiam quod debetur reipublice, compensari a debitore potest cum eo, quod admittit actor, vel curator eius debet debitori nomine proprio. *l. pen. C. de compensat.* § 4. Non habet locum compensatio, nec potest opponi ab eo, qui depositam rem habet debitoris. *l. si. C. de compensat. §. in bonafidei. de act. l. pen. C. de deposit. c. si. de deposit. ap. Greg.* propter maximam bonam fidem, quae deponenti rem reddi iubet. *l. bonafidei. depositi. 1. §. si prad. mibus. eod.* nec depositum cum deposito compensatur. *l. q. qui primum depositum recipiat. gl. in c. si. de deposit.* § 5. Possessionem alienam perperam occupantibus compensatio datur. *l. fin. §. fin. de compensat. C.* Ex causa iudicati, debitum solutum non compensatur. *l. 2. C. de compensat. nisi soluendo.* compensatio desideretur. *l. si cum militi. §. 1. eo. P.* nam post sententiam in executione, dummodo non sit appellatum, obicitur. *late docet Felinus. in cap. subornatus. 2. §. 3. de sent. Et re ind.* Et debitum quoque litigiosum in compensationem venire potest, ne diligentior quisque deterioris conditionis videatur, si ei compensatio denegetur. *Cuius l. in compensatione 8. de compensat. P.* Non solet enim deterioris conditio eorum fieri, qui litem contestati sunt, quam si non essent, sed plerumque melior. *l. non solet. 86. de reg. iur. in P.* Nemo enim persequendo deteriorem causam, sed meliorem facit. *l. nemo. 87. de reg. iur. P.* § 7. In alternatiue debitis, ut si debeas decem aut hominem, vtrum aduersarius volet, ita tantum compensatio huius debiti admittitur, si aduersarius palam dixisset, vtrum voluisset. *Scauola l. si debeas. 22. de compensat. P.* § 8. In criminibus publicis non fit compensatio. *l. 2. §. si publico. Et l. si uxor. §. index. ad legem Iuliam de adult. in P.*

8. Quod pertinet ad personas, a quibus, & quibus compensatio fit, vel obicitur, obligationum & actionum causa ex qua fit, satis denotant eorum qualitatem. Obicitur autem in summa, & contra priuatos: & contra fiseum debitores. *l. in priuatis. 12. Et l. si de noua. P. l. 3. C. eo. ut. l. auferretur §. qui compensationem. de iur. iur. §. paucis. de quibus antea. ex. eptis.* item in rem suam procuratori, post litem contestatam. *l. in rem suam. 18. de noua. P.* & fideiussori. *l. verum. 4. l. si quid. 5. eod. tit. P.* & ei, cui datur actio ad repetendum sibi debitum, cui multo magis dabitur ad exclusionem debitoris exceptio. *l. in iura. §. cui damus. de regulis iuris.*

¶ Forma, & secundum quam nunc compensatio fit, est ut fiat, & debiti ad debitum contributo: & ita ex actionis petitione tantum minnatur, quantum simile creditor debet. In reliquum autem, si quid superest, is quo cum actum est, condemnatur. *§. compensationes. de act. omilla doli mali exceptionis formula.* per quam olim compensationes opponerentur, *§. in bonafidei. de actio. l. fin. C. de compensat.* In hac electio fit a fideiussore conueno, ut vel quod sibi, vel quod reo debetur, compenset. *l. si quid de compensat. P.* Item qui compensationem obicit, in quam compensat causam dicit, si ex pluribus debeat. *l. q. Labeo. eod.* Et etiam compensatio cum sua causa: veluti, si Titius petat eam quae pecuniam, quam certo loco promisit in compensationem venire: quod fiet, sed cum sua causa, id est, ut ratio habeatur quanti tua interfuerit, eo loco quo conuenit pecuniam dari, *l. pecuniam. 15. eo.*

¶ Opponi potest compensatio & in iudicio, & extra iudicium, & post iudicium. Et si iudex non admittit propositam compensationem, post sententiam potest opponi. *gl. in c. subornatus. 2. in verbo reprobasse. de sentent. Et re ind. ap. Greg. nisi cum expresse in sententia reprobaucit. l. quod in diem. §. 1. de compensat. l. in antem. §. si quocumque modo. de neg. gest. P.* Ex consuetudine tamen Galliae, compensatio non proponitur, nec proposita admittitur, sine codicillis regis impetratis ab officina aequitatis, seu cancellaria, ut decimum arefco Parisiensi 29. Iunii. 1541. *Philipp. Bignon. in legib. abrogatis.* In patria tamen iuris scripti, frustra precibus impetratur, quod iure communi conceditur. *leg. 1. de thesaur. libr. 10. C.* Inuenta sunt autem sunt, & admittuntur compensationes, potissimum ad sopiendos litium circuitus, vtrinque alius obseruatum, *ut in l. cum fundus. 31. §. 1. de reb. credit. ne fiat per plura. quod fieri potest per pauciora. l. amptiorem. §. in resutatoris. C. de appellat. l. nulli. 10. de iudic. l. si. C. de donat.* Deinceps aequissimum est, ut e iure quis utatur in alium, quod alium erga se uti desiderat. *l. 1. quod quisque iur. in P. c. 1. dist. 1.* Et cum qui alium sibi soluere desiderat, eidem quoque satisfacere. Item dolo malo postulat sibi dari, quod statim relicturus est. *l. dolo. de dolo. in P. c. dolo facit. de reg. iur. in sex cum similib. l. nos.* Et Pompeius, *lateo. inquit in l. 3. de compensat. P. l. si stipul. esse. in si. de iudic. in P. nobis compensatio necessaria est, quia interest nostrum potius non soluere, quam solutum reperire.*

DE MVTVO.

LIBER VIGESIMVS SECVNDVS.

De quatuor generalibus contrahendi modis. Cap. 1.

1. Quatuor conventionum omnium habentium signatam formula.
2. Certum quid, & quomodo fiat, & qui contractus resiant.
3. De contractibus verbis in genere.
4. De formula contractuum quilibet, & qui consensu celebrantur.
5. De contractibus incommutatis, & vagis.

¶ Ostquam in superiori libro, per genera, conventionum naturam, obligationem actionem & dissolutionem expl. cauerimus operpretium est ad ingularia cuiusque contractus perueniamas, quae cum superioribus certam & definitam tractationem & formulam exigunt. Itaque omnes contractus, qui *uax* *laq. uia* habent, id est, vltro citroque obligationem, *l. Labeo §. contractus de verb. Et rerum signat.* ad quatuor formulas, vel quatuor capita, seu species reducuntur: ut vel re, vel verbis vel literis, vel consensu iniri & perfici dicantur. *Pau. in l. 1. §. 1. Et Modest. in Lob. uigamur aut re. de actio. P. §. sequens. de obl. ap. In. in Sant* enim haec quatuor media, res, verba, literae, contentius, quibus voluntas dominorum contrahentium exprimi & certa reddi potest. Cuius oculis subiicitur vel demonstratur, certa est. *l. cum olim. de verb. signat. 4. de legat. 1. l. si fortitanum. C. de legat. l. si in nomine. C. de testa. l. si in nomine. de verb. obl. §. si quis in nomine. del. g. utis* ¶ Certum quoque, cuius quantitas, q̄ in obligatione versatur, ostendatur qualitate quantaque sit, an suo nomine, aut demonstratione, quae nominis vice fungitur. *Pau. l. licet. um. 6. de reb. credit. P.* Est & certum per nomen proprium, quod ad recognoscenda singula impositum est, *l. 1. de muta. nomi. C. tit. 25. ut nomina appellata certa sunt quidem pro determinatione substantiae, & naturae speciei, quia rerum naturae confundi prohibentur. l. 4. de leg. 1. P. ato. in Cranyo.* Incerta autem ratione individuorum, quae communem habent

substantiam, per propria discernuntur, tanquam per rerum notas, *Cicero 5. de Finibus. Et vide Inuenione. ubi agi de confirmatione.* Ita certum est, cum apparet quid, quale, quantum: in certum contra, cum illis terminis non distinguuntur, *l. stipulationum quaedam. 7. 4. l. ubi altera non apparet. 75. Pa. man. l. in si. ult. 10. 15. Veniens. l. qui ex pluribus. 106. Marc. l. in l. iudicium. 94. de verb. obl. P. ap. in l. cum post §. gener. a sacero. de iud. l. 2. §. si quis insulam de eo quod certo loco. l. cum, qui insulam, de iud. Quamobrem in his per commercia pertractandis, quae re ipsa certae esse possent, quae, qualia, quantave essent quae darentur & transferrentur, pla. uit & vnum gradum formulae constituit, eorum contractuum, qui re possent fieri, ne superfluis & non necessariis onerentur commercia. Superflua enim & perperam posita, a conventionibus, in l. fin. C. de dona. 2. de form. ubi. Et imp. car. act. sub l. 1. C. & legibus, l. 1. §. quib. de novo Cod. fac. C. leg. 1. §. 2. de vere. uere. nuncia. C. l. 1. de mor. iur. qui tollen. expungi oportet. Huius formulae censentur. l. 1. §. re. cont. abitur obl. cum seg. §. de actio. mu. uem. si. debitum commodatum, depositum, sequi stratio, pignus, hypotheca. ¶ At si ubi non possunt re ipsa commode de finiri negotia conuenientium, verbis utendum est. Ideo & aliae conventiones quae ex verborum de finit. omibus perficerentur, induciae sunt, *l. 1. §. verbis. de actio. l. 1. de verb. obl. vnde proderunt stipulationum variae species, ut suo loco tradetur. ¶ Fuerunt & ad commodiorum usum inuente obligationes literarum. de lib. obl. & alio generalis consensus formula: quia inter praesentes & absentes, contractus comodius possent: quales. oentiones. l. 2. actio §. 1. de obl. g. quae. ex consensu. emptio & venditio locatio, conductio, emphyteusis, nuptiae. l. 2. de ritu nuptia. in P. de nuptiarum ritibus. Et consensu. d. ubi in personis, de aliis hoc lib. mandatum. Et hi omnes contractus nominati dicuntur, veluti proprio nomine distincti. ¶ Qui-**